

5.11.2025

Kokousmuistio 5/2025

Aika	5.11.2025 klo 10.00–11.30
Paikka	Valtioneuvoston juhlahuoneisto
Läsnä	Orpo Petteri, puheenjohtaja Purra Riikka, varapuheenjohtaja Eloranta Jarkko Karhunen Minna Löfgren Maria Nybondas-Kangas Henrika Palola Antti Pentikäinen Mikael Puisto Sakari Rehn Olli Artjoki Risto (at.) Kaski Samuel (at.) Laitinen Lasse (at.) Majanen Juha (at.) Manninen Katri (at.) Martikkala Mikko (at.) Mattila Veli-Matti (at.) Sinko Pekka (s.)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen todeten aiheena olevan *datatalous ja tekoälyn taloudellinen potentiaali*. Aiheesta alustavat datakeskusten tiekarttahankkeen selvityshenkilö Veli-Matti Mattila, ELLIS-instituutin toimitusjohtaja Samuel Kaski sekä erityisasiantuntija Lasse Laitinen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

2 Datatalous ja tekoälyn taloudellinen potentiaali

Selvityshenkilö Veli-Matti Mattila esitteli datakeskusten tiekartta -hankkeen loppuraportin keskeisiä havaintoja ja suosituksia (liite 1). Suomeen tarvitaan eri syistä lisää korkean lisäarvon datakeskuksia. Kansainvälinen kilpailu datakeskuksista on kovaa. Suomella on paljon kilpailuetuja, mutta kilpailukyvyyn varmistamiseksi sähköjärjestelmää ja sen hinta-kilpailukykyä on kehitettävä jatkuvasti. Sääntelyn on oltava ennustettavaa ja pitkäjänteistä.

Datakeskusten tuovat Suomeen investointeja, työtä ja veroja, mutta ne eivät automaattisesti synnytä innovaatioita tai tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa. Datakeskusten sijainti

Suomessa ei myöskään johda suoraan suomalaisten organisaatioiden digi- ja AI-kehityksen nopeutumiseen, vaan tämä edellyttää erillisiä panostuksia mm. koulutukseen.

Datakeskusten määrän voimakas kasvu voi johtaa korkeampiin sähkön hintoihin erityisesti uusiutuvan energian tuotannon tilapäisissä niukkuustilanteissa. Tämän vuoksi datakeskusten osallistuminen energiantuotannon kasvattamisen lisäksi myös sähköjärjestelmän häiriöttömän toiminnan varmistamiseen kysyntä- ja tarjontajousten avulla on tärkeää.

Raportissa ehdotetaan mm. sähköveronhuojennuksen toteuttamista korkean lisäarvon datakeskuksille pitkähkön määräajan merkittävällä tasolla, fossiilittoman jouston järjestelmän käyttöön ottamista, tuulivoiman rakentamisen mahdollistamista myös Itä-Suomeen sekä datakeskusten rekisteröintivelvoitteen käyttöön ottamista.

Samuel Kaski tarkasteli alustuksessaan tekoälyn liittyvää taloudellista potentiaalia Suomessa (liite 2). Tekoälyn hyödyntämisessä voidaan erottaa kolme tasoa: nykyisen toiminnan tehostaminen, uuden arvon luominen sekä radikaali uudistaminen. Näistä erityisesti kahteen jälkimmäiseen liittyy tällä hetkellä Suomessa merkittäviä mahdollisuuksia.

Taloudellisen hyödynnettävyyden kannalta korostuu tekoälyinnovaatioiden suotuisan kasvukierteen aikaansaaminen. Tekoälyn osaajat synnyttävät investointeja start up-yrityksiin, jotka puolestaan tuottavat uusia tuotteita ja palveluita. Kasvukierteen vauhdittamiseksi tarvitaan eri toimijoiden yhteistyötä, rakenteiden joustavuutta ja pullonkaulojen karsimista.

Lasse Laitinen esitteli alustuksessaan datatalouden kasvuohjelman tavoitteita ja sisältöä (liite 3). Hallitusohjelman mukaisesti datatalouden kasvuohjelma vahvistaa yritysten valmiuksia hyödyntää dataa liiketoiminnan sekä tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Ohjelma vaikuttaa toimenpiteillään datan ja lupaavimpien teknologioiden kuten tekoälyn hyödyntämiseen sekä erityisesti pk-yritysten digikyvykkyyden lisääntymiseen.

Datatalouden kasvuohjelma on konkreettisia ja osallistuvia toimenpiteitä toteuttava toimintaohjelma, joka toteutuu yhteistyössä elinkeinoelämän verkostojen ja ekosysteemien kanssa. Ohjelman ensimmäiset pilottihankkeet liittyvät Oulun sataman automaation kehittämiseen, Kainuun datatalousekosysteemiin ja rakennusteollisuuden datatalouteen.

3 Keskustelu

Alustusten pohjalta käydyssä keskustelussa nousi esiin muun muassa seuraavia kysymyksiä ja näkökulmia:

- Datakeskusinvestointeja koskeva kysymyksenasettelu ei ole mustavalkoinen kyllä tai ei. Tarvitaan tarkempaa erottelua erityyppisten datakeskusten välillä sekä niihin liittyvien riskien perkaamista.
- Datakeskusten vaikutus sähkön hintaan huolettaa kansalaisia.
- On tärkeää huolehtia siitä, että Suomi ei jää datakeskusbisneksessä vain kiinteistönhoitajan rooliin. Hukkalämmön hyödyntäminen on tärkeää ja siihen pitäisi löytää uusia kohteita.

- Mahdollisuus Itä-Suomen hyödyntämiseen tuulivoiman tuotannossa ja datakeskusten sijaintipaikkana korostuu, kun tuulivoiman rakentaminen maan länsiosissa kangertelee ympäristönsuojeluun liittyvien rajoitteiden vuoksi.
- Olisi tärkeää saada tilastotietoa siitä, missä määrin ja miten Suomessa nykyisin toimivat datakeskukset osallistuvat innovaatiotoimintaan. Isojen datakeskustojen kanssa voitaisiin ainakin keskustella mahdollisuudesta sijoittaa T&K-toimintaa Suomeen.
- Monet datakeskuksista sijaitsevat melko pienissä kunnissa. Mm. turvallisuusselvitysprosessi kuormittaa kuntien resursseja ja niille tulisi tarjota valtakunnallisen tason tukea. Datakeskustoiminnan lopettamisen ja alasajon riskeihin olisi syytä varautua. Olisi mielenkiintoista selvittää, missä laajuudessa datakeskushankkeiden kaavaillut hyödyt ovat toteutuneet kunnissa.
- Kyselyjen mukaan suomalaiset yritykset ovat Euroopan kärkeä tekoälyn hyödyntämisen yleisyydessä. AI:n hyödyntäminen yleistyy myös pienemmissä yrityksissä. Ainakaan toistaiseksi tämä ei kuitenkaan näy tuottavuudessa.
- Tekoälyn hyödyntämiselle on potentiaalisia kohteita terveydenhuollossa mm. helpottamaan nopeasti eläköityvän julkisen palvelutuotannon henkilöstön korvaamista.
- Eräiden arvioiden mukaan huomattava osa työvoimasta on vaarassa menettää työpaikkansa tekoälyn seurauksena. Kansalaisten osaamisen päivittäminen ja sen tukeminen korostuvat tekoälyn taloudellisen hyödyntämisen mahdollistajana.
- Osaamisen kehittäminen ja huippuosaamisen keskittymät ovat keskeinen keino houkutella myös datatalouteen liittyvää TKI-toimintaa Suomeen.

4 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston seuraava kokous pidetään ke 10.12.2025 klo 10.00–11.30 Kesäranassa. Aihe vahvistetaan myöhemmin. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.40.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri